

Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybės atstovų išvadų dėl glaudesnio europinio bendradarbiavimo profesinio švietimo ir mokymo srityje ateities prioritetų

(2004 m. lapkričio 15 d. Tarybos išvadų peržiūra)

(2006/C 298/05)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA IR TARYBOJE POSĖDŽIAVĘ VALSTYBIŲ NARIŲ VYRIAUSYBIŲ ATSTOVAI,

ŽINODAMI, kad

1. 2002 m. lapkričio 12 d. Taryba patvirtino rezoliuciją⁽¹⁾ dėl didesnio europinio bendradarbiavimo skatinimo profesinio švietimo ir mokymo srityje. Ji buvo deklaracijos — strategijos profesinio švietimo ir mokymo vykdymo, kokybės ir patrauklumo gerinimui (Kopenhagos procesas) — pagrindas; ją 2002 m. lapkričio 29–30 d. Kopenhagoje vykusiame susitikime priėmė už profesinį švietimą ir mokymą atsakingi ES valstybių narių ministrai, ELPA/EEE šalys ir šalys kandidatės, Komisija ir Europos socialiniai partneriai;

2. pirmojoje 2004 m. gruodžio 14 d. Maastrichte vykusio proceso peržiūroje, grindžiamoje 2004 m. lapkričio 15 d. Tarybos išvadomis⁽²⁾, pripažįstama, kad profesinio švietimo ir mokymo matomumas bei prestižas padidėjo Europos lygiu ir kad buvo padaryta esminė pažanga. Peržiūroje pateikiama daug bendrų priemonių ir principų⁽³⁾. Maastrichto komunikate buvo nustatyti prioritetai nacionaliniu ir Europos lygiu, o Kopenhagos procesas buvo dar stipriau susietas su darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“;

3. priėmus Maastrichto komunikatą, vėliau buvo priimta bendra EUROPASS sistema siekiant užtikrinti kvalifikacijų ir gebėjimų skaidrumą ir Tarybos išvados dėl įgūdžių ir gebėjimų plėtojimo vaidmens⁽⁴⁾. Buvo sėkmingai užbaigtos konsultacijos dėl Europos kvalifikacijų sistemos ir toliau kuriama kreditų sistema profesinio švietimo ir mokymo srityje (ECVET), dėl kurios dabar konsultuojamasi su visuomene;

⁽¹⁾ OL C 13, 2003 1 18, p. 2.

⁽²⁾ Dok. 13832/04.

⁽³⁾ Rezoliucija dėl visą gyvenimą trunkančio orientavimo (dok. 9286/04); Išvados dėl neformalaus ir neinstitucinio mokymosi nustatymo ir įvertinimo (dok. 9600/04); Išvados dėl profesinio švietimo ir mokymo kokybės užtikrinimo (dok. 9599/04).

⁽⁴⁾ Europasas (OL L 390, 2004 12 31, p. 6);

Išvados dėl įgūdžių ir gebėjimų (OL C 292, 2005 11 24, p. 3).

4. peržiūroje Lisabonos strategijoje ir jos 2005–2008 m. jungtinėse ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairėse⁽⁵⁾ atsispindi esminis švietimo ir mokymo vaidmuo Europos Sąjungos darbotvarkėje. Jose valstybės narės raginamos plėsti ir gerinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą bei pritaikyti švietimo ir mokymo sistemas taip, kad būtų sprendžiamos su globalizacija, demografiniais pokyčiais ir technologinėmis inovacijomis susijusios problemos;

5. 2006 m. bendrame tarpiniame pranešime apie pažangą, padarytą atsižvelgiant į darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“⁽⁶⁾, daroma išvada, kad „pagrindine problema ateityje išliks profesinio švietimo ir mokymo kokybės gerinimas ir patrauklumo didinimas“. Jame taip pat teigiama, kad „tobulinimosi ... turėtų būti siekiama kartu siekiant prieigos bei socialinės įtraukties didinimo“;

PABRĖŽIA, kad

1. profesinis švietimas ir mokymas turėtų suteikti įvairius su profesine veikla susijusias žinias ir gebėjimus, tuo pačiu metu pabrėžiant kompetenciją visuose lygiuose. Politika ir praktika turėtų įvertinti atitinkamą investicijų į skirtingus gebėjimų ir kompetencijų lygius poveikį. Turėtų būti padidintas tarpinių ir techninių gebėjimų bei aukšto lygio gebėjimų ugdymas siekiant panaikinti kvalifikuotų darbuotojų trūkumą ir palaikyti inovacijas bei žinių visuomenės augimą;

2. prisidėdamas prie konkurencingumo ir stiprindamas socialinę sanglaudą profesinis švietimas ir mokymas atlieka dvejopą vaidmenį⁽⁷⁾. Profesinio švietimo ir mokymo politika turėtų būti orientuota į visus gyventojų sluoksnius, siūlyti asmenims, turintiems didelį potencialą, patrauklias ir rimtas galimybes, tuo pačiu metu nepamirštant tų, kuriems gresia mokymosi kliūtys ir atskirtis nuo darbo rinkos — visų pirma tų, kurie nebaigė mokyklos, turi žemą kvalifikaciją ar iš viso jos neturi, turi specialių poreikių, yra kilę iš imigrantų šeimų, ir vyresnių darbuotojų;

⁽⁵⁾ dok. 9341/2/05.

⁽⁶⁾ Švietimo ir mokymo modernizavimas — gyvybiškai svarbus gerovės ir socialinės sanglaudos Europoje veiksnys — 2006 m. Tarybos ir Komisijos bendras tarpinis pranešimas dėl pažangos, padarytos pagal darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“ (OL C 79, 2006 4 1, p. 1).

⁽⁷⁾ Pirmininkaujanti valstybės narės išvados, Briuselio Europos Vadovų Taryba, 2006 m. kovo 23–24 d. (dok. 7775/06).

3. pagrindinis ugdymas turėtų jaunimui suteikti tolesniam mokymuisi, užimtumui ir verslumui būtinas žinias, gebėjimus, vertybes bei nuostatas ir parengti studentus bendrajam lavinimui arba profesiniam švietimui ir mokymui, arba abiejų galimybių suderinimui;

4. profesiniame švietime ir mokyme dalyvaujantis jaunimas turėtų įgyti darbo rinkos reikalavimus atitinkančius ir mokymuisi visą gyvenimą reikalingus gebėjimus ir kompetencijas. Tam reikalinga politika, skirta profesinio švietimo ir mokymo programų nebaigusiu asmenų skaičiaus sumažinimui ir geresnių sąlygų perėjimui nuo mokyklos prie darbo sudarymui, pavyzdžiui, derinant švietimą ir mokymą su darbu pasitelkiant gamybinę praktiką ir mokymąsi dirbant.

5. skatinant ankstesnio mokymosi, įgyto mokymo ir darbo patirties pagalba, pripažinimą turėtų būti skatinami suaugusiųjų darbo jėgos gebėjimai ir kompetencijos. Turėtų būti sudarytos mokymo galimybės profesinėje veikloje, tuo pačiu metu įvertinant galimybes dėl subalansuoto finansinės naštos pasidalijimo ir jo teikiamos naudos. Tuo pačiu turėtų būti sudarytos mokymosi galimybės nepalankias sąlygas turintiems asmenims ir grupėms, visų pirma mažiau išsilavinusiems asmenims;

6. Europos profesinio švietimo ir mokymo sistemų įvairovė yra turtas, suteikiantis pagrindą abipusiam mokymuisi ir įkvepiantis reformas. Tačiau dėl šios įvairovės taip pat svarbu tampa padidinti skaidrumą ir bendrą supratimą kokybės klausimais bei taip sustiprinti abipusį pasitikėjimą profesinio švietimo ir mokymo sistemomis ir praktikomis. Turėtų būti siekiama propaguoti Europos profesinio švietimo ir mokymo erdvę, kurioje vienoje šalyje įgyta kvalifikacija ir gebėjimai būtų pripažįstami visoje Europoje, tokiu būdu remiant jaunimo ir suaugusiųjų mobilumą.

PRIPAŽIŠTA, kad

Kopenhagos procesas atliko esminį vaidmenį pabrėžiant profesinio švietimo ir mokymo svarbą politinius sprendimus priimančioms asmenims. Jis prisidėjo prie geresnio profesinio švietimo ir mokymo kaip Lisabonos strategijos dalies pripažinimo. Jis padeda tariantis dėl bendrų Europos tikslų ir uždavinių, svarstant nacionalinius modelius ir iniciatyvas bei keičiantis gerais praktikos pavyzdžiais Europos lygiu. Nacionaliniu lygiu procesas prisidėjo prie dėmesio profesiniam švietimui ir mokymui sustiprinimo ir įkvėpė nacionalines reformas.

PABRĖŽIA, kad

1. ateityje reikės intensyvuoti specialius veiksmus, susijusius su profesiniu švietimu ir mokymu. Reikėtų tęsti Kopenhagos procesą, įgyvendinant darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“. Reikėtų užtikrinti kryptingą ir holistinį požiūrį, pagal kurį skirtingos iniciatyvos ir priemonės būtų susijusios ir papildytų viena kitą, o profesinis švietimas ir mokymas visais lygiais

būtų išplėtotas kaip esminė mokymosi visą gyvenimą dalis, turinti glaudžias sąsajas su bendruoju lavinimu. Daugiausia dėmesio reikėtų skirti tam, kad visais darbo etapais dalyvautų socialiniai partneriai ir sektorių organizacijos bei kad į nacionalinę patirtį būtų atsižvelgiama vykdant vystymosi veiklą Europos lygiu;

2. priemonės yra savanoriškos ir turėtų būti kuriamos bendradarbiaujant pagal principą „iš apačios į viršų“.

SUTINKA, kad

Kopenhagos ir Mastrichto prioritetai tebegalioja ir kitame etape turėtų būti sustiprinti tokiais būdais:

1. Politika, kuria daugiausia dėmesio skiriama profesinio švietimo ir mokymo patrauklumui ir kokybei

Valstybės narės turėtų skirti daugiau dėmesio profesinio švietimo ir mokymo įvaizdžiui, statusui ir patrauklumui. Todėl reikia:

- pagerinti visą gyvenimą trunkantį orientavimą, įskaitant sustiprintą profesinį orientavimą, informavimą ir konsultavimą mokyklose, siekiant labiau atsižvelgti į švietimo ir mokymo sistemas bei profesinės veiklos galimybes ir reikalavimus;
- sukurti atviras profesinio švietimo ir mokymo sistemas, suteikiančias galimybę dalyvauti lanksčiame, individualizuotame mokyme ir sukuriančias geresnes perėjimo prie profesinės veiklos bei prie tolesnio švietimo ir mokymo sąlygas, įskaitant aukštąjį mokslą, bei remiančias suaugusiųjų gebėjimų plėtojamą darbo rinkoje;
- kurti glaudžias sąsajas su profesine veikla, tiek pirminio, tiek tęstinio profesinio švietimo ir mokymo srityje, ir padidinti galimybes mokytis darbo vietoje;
- skatinti neformalaus ir neinstitucinio mokymosi pripažinimą, siekiant remti karjeros raidą ir mokymąsi visą gyvenimą;
- patvirtinti priemones, skirtas sustiprinti vyrų ar moterų susidomėjimą tomis profesinio švietimo ir mokymo sritimis, kuriose jų dalyvavimas nepakankamas, ir dalyvavimą jose, pavyzdžiui, moterų — technologijų srityje;
- vystyti ir akcentuoti gebėjimų kokybę, pavyzdžiui, taikant pasaulinio lygio standartus ar rengiant gebėjimų konkursus⁽¹⁾.

Gerinant profesinio švietimo ir mokymo patrauklumą ir kokybę, daugiau dėmesio reikėtų skirti geram profesinio švietimo ir mokymo sistemų ir teikėjų valdymui įgyvendinant profesinio švietimo ir mokymo darbotvarkę⁽²⁾. Tai reiškia:

⁽¹⁾ Pavyzdžiui, Europos gebėjimų konkursą, kurį 2008 m. organizavo Nyderlandai, ir kas dvejuis metus organizuojamus pasaulinius gebėjimų konkursus.

⁽²⁾ Pagrindinės gairės pavarasio Europos Vadovų Tarybai (dok. 7620/06).

- reagavimą į asmenų ir darbo rinkos poreikius, įskaitant reikalingų gebėjimų numatymą. Ypač daug dėmesio reikėtų skirti mažųjų ir vidutinių įmonių poreikiams;
- nacionalinės kokybės užtikrinimą ir gerinimą, atsižvelgiant į Tarybos išvadas dėl profesinio švietimo ir mokymo kokybės užtikrinimo (1);
- viešųjų bei privačiųjų investicijų į profesinį švietimą ir mokymą didinimą, kuriant subalansuotus ir bendrus finansavimo ir investavimo mechanizmus;
- didesnę profesinio švietimo ir mokymo sistemų skaidrumą;
- institucijų ir (arba) mokymo paslaugų teikėjų vadovaujančio vaidmens didinimą nacionalinėse strategijose;
- nuolat profesiskai tobulėjančius aukštos kvalifikacijos mokytojus ir instruktorius;
- aktyvią įvairių sprendimus priimančių asmenų ir suinteresuotų subjektų — visų pirma socialinių partnerių ir sektorių organizacijų — partnerystę nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygiu.

2. Bendrų profesinio švietimo ir mokymo priemonių plėtojimas ir įgyvendinimas

Reikėtų toliau plėtoti bendras Europos priemones, kad būtų sudarytos sąlygos Europos profesinio švietimo ir mokymo erdvės sukūrimui bei paremtas Europos darbo rinkos konkurencingumas. Reikėtų siekti, kad sutartos priemonės būtų pradėtos taikyti iki 2010 m.

Toliau plėtoti:

- a) bendras Europos priemones, specialiai skirtas profesiniam švietimui ir mokymui:
 - plėtojant ir tikrinant Europos kreditų sistemą profesinio švietimo ir mokymo srityje (ECVET) — kreditų kaupimo ir perkėlimo priemonę, — atsižvelgiant į profesinio švietimo ir mokymo ypatumus bei patirtį, įgytą įgyvendinant Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą (ECTS) aukštojo mokslo srityje;
 - stiprinant bendradarbiavimą kokybės gerinimo srityje naudojantis Europos kokybės užtikrinimo tinklu profesinio švietimo ir mokymo srityje (ENQA-VET), siekiant prisidėti prie bendro kokybės užtikrinimo supratimo bei stiprinti tarpusavio pasitikėjimą. Reikėtų toliau bendradarbiauti aukštojo mokslo srityje;
- b) bendras Europos priemones, kuriose profesinis švietimas ir mokymas atlieka pagrindinį vaidmenį:
 - plėtojant ir tikrinant Europos kvalifikacijų sistemą (EKS) remiantis mokymosi rezultatais, suteikiant didesnę profesinio švietimo ir mokymo bei aukštojo mokslo sektorių lygiavertiškumą ir sukuriant geresnes šių sektorių sąsajas bei atsižvelgiant į tarptautines sektorines kvalifikacijas;

- toliau plėtojant EUROPASS kaip bendrą Europos skaidrumo sistemą ir neformalaus bei neinstitucinio mokymosi pripažinimo priemones, siekiant paremti ir papildyti EKS ir ECVET įdiegimą.

Įgyvendinti:

- a) bendras Europos priemones, specialiai skirtas profesiniam švietimui ir mokymui:
 - dalyvaujant tikrinant ECVET ir skatinant jos įgyvendinimą;
 - remiantis principais, kuriais grindžiama bendra kokybės užtikrinimo sistema, kaip nurodyta 2004 m. gegužės mėn. Tarybos išvadose dėl profesinio švietimo ir mokymo kokybės užtikrinimo, siekiant skatinti kokybės gerinimo kultūrą ir platesnę dalyvavimą ENQA-VET tinkle;
- b) bendras Europos priemones, kuriose profesinis švietimas ir mokymas atlieka pagrindinį vaidmenį:
 - susiejant nacionalines kvalifikacijų sistemas arba nacionalines kvalifikacijų programas su EKS;
 - naudojantis EKS kaip atskaitos tašku tarptautines sektorines kvalifikacijas įtraukti į nacionalines kvalifikacijų sistemas ir taip jas paremti;
 - skatinant platų EUROPASS naudojimą.

3. Abipusio mokymosi stiprinimas

Reikalingas sistemingesnis požiūris, siekiant stiprinti abipusį mokymąsi, bendrą veiklą bei dalijimąsi patirtimi ir praktinėmis žiniomis. Tam reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas:

- rengiant bendras koncepcijas ir sutartus sąvokų apibrėžimus Europos lygiu, kad nacionaliniai sprendimai, modeliai ir standartai būtų lengviau suprantami;
- suteikiant Komisijos finansavimą moksliniams tyrimams ir apklausoms dėl konkrečių klausimų, siekiant padidinti Europos profesinio švietimo ir mokymo sistemų ir praktikos bei jų sąsajų su darbo rinka ir kitais švietimo sektoriais supratimą;
- Komisijai vykdant tinklų, keitimosi geros praktikos pavyzdžiais ir mechanizmų, kuriuos galima panaudoti žinių ir patirties sklaidimui, plėtojimo stebėseną;
- kuriant sistemingą ir lanksčią sistemą, siekiant remti to paties amžiaus ar tos pačios socialinės padėties grupių mokymosi veiklą profesinio švietimo ir mokymo srityje. Sistema taip pat turėtų būti remiamas decentralizuotas to paties amžiaus ar tos pačios socialinės padėties grupių mokymasis.

Tinkami ir nuoseklūs duomenys bei rodikliai turi ypač didelę reikšmę siekiant suprasti, kas vyksta profesinio švietimo ir mokymo srityje, stiprinti abipusį mokymąsi bei sudaryti pagrindą įrodymais pagrįstai mokymo politikai.

(1) Išvados dėl profesinio švietimo ir mokymo kokybės užtikrinimo (dok. 9599/04).

Iki kitos 2008 m. įvyksiančios ministrų konferencijos dėl tolesnės veiklos Komisija turėtų:

- skirti ypatingą dėmesį profesinio švietimo ir mokymo srities statistinių duomenų apimties, tikslumo ir patikimumo gerinimui, kad būtų galima įvertinti pažangą plėtojant profesinį švietimą ir mokymą;
- skirti dėmesį profesinio švietimo ir mokymo komponento plėtojimui darnioje rodiklių ir gairių sistemoje⁽¹⁾;
- skirti ypatingą dėmesį statistinės informacijos apie investicijas į profesinį švietimą ir mokymą bei jo finansavimą plėtojimui.

Šio tikslo geriausia siekti pasinaudojant esamais duomenimis ir derinant juos, užtikrinant tinkamus nacionalinius/regioninius duomenis apie profesinį švietimą ir mokymą bei nuoseklumą ir palyginamumą su kitais duomenimis apie švietimą ir mokymą.

4. Visų suinteresuotų subjektų dalyvavimas

Kopenhagos proceso sėkmė priklauso nuo visų suinteresuotų subjektų, įskaitant visų pirma socialinius partnerius Europos ir nacionaliniu lygiu, sektorių organizacijas bei profesinio švietimo ir mokymo teikėjus, aktyvaus dalyvavimo profesinio švietimo ir mokymo srityje. Todėl reikia:

- teikti glaustą ir aiškią informaciją apie procesą, jo kontekstą, prioritetus ir veiklą bei veiksmingą rezultatų perdavimą;
- suinteresuotiems subjektams aktyviai dalyvauti visuose proceso etapuose Europos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygiu;
- skirti dėmesį tam, kad profesinio švietimo ir mokymo teikėjai, mokytojai ir instruktoriai dalyvautų tikrinant ir įgyvendinant proceso rezultatus;
- prireikus besimokančiuosius ir jų organizacijas įtraukti į veiklą nacionaliniu ir Europos lygiu.

RAGINA VALSTYBES NARES IR KOMISIJĄ ATITINKAMOSE SAVO KOMPETENCIJOS SRITYSE

įgyvendinti Kopenhagos procesą:

- veiksmingai naudojant struktūrinius fondus, siekiant paremti profesinio švietimo ir mokymo reformas nacionaliniu lygiu;
- tikslingai naudojant naują Mokymosi visą gyvenimą programą, siekiant remti procesą, visų pirma inovacijas, tikrinimą, bandymus ir įgyvendinimą;
- aktyviai dalyvaujant atitinkamoms Bendrijos agentūroms, įstaigoms ir komitetams;
- glaudžiai bendradarbiaujant statistinių duomenų, rodiklių ir gairių srityse su EUROSTAT, OECD, CEDEFOP ir ETF;
- keičiantis informacija, patirtimi ir rezultatais su trečiosiomis šalimis, visų pirma su šalimis, kurioms taikoma „platesnės Europos kaimynystės“ politika. Turėtų būti stiprinamas bendradarbiavimas su aukštą kokybę šioje srityje pasiekusiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, pavyzdžiui, OECD.

Turėtų būti užtikrinta visų valstybių narių teisė dalyvauti šioje veikloje.

Metinėse ataskaitose dėl nacionalinių Lisabonos reformų programų ypatingą dėmesį reikėtų skirti pažangai profesinio švietimo ir mokymo srityje.

Į integruotą kas dvejus metus teikiamą ataskaitą dėl darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ reikėtų įtraukti specialią dalį, skirtą profesiniam švietimui ir mokymui, kad būtų galima stebėti pažangą ir nustatyti pagrindinius rezultatus, apie kuriuos reikės pranešti Europos Vadovų Tarybai.

⁽¹⁾ 2005 m. gegužės 24 d. Tarybos išvados dėl naujų rodiklių švietimo ir mokymo srityje (OL C 141, 2005 6 10, p. 7).